

Innhold

Forord	5
Innledning	11
Del 1	
TIDLIG LÆRING	15
<i>Kapittel 1</i>	
Læring og progresjon i den nye rammeplanen	17
Læring.....	17
Progresjon.....	18
<i>Kapittel 2</i>	
Helhetssyn på utvikling	21
Transaksjonsmodellen.....	21
Helhet i utviklingsprosessen	22
<i>Kapittel 3</i>	
Hjernens tidlige utvikling	25
Den sosiale hjernen	25
Hjernens plastisitet	26
Hjernen – en helhet	28
<i>Kapittel 4</i>	
Emosjonell og sosial utvikling – et grunnlag for læring	30
Emosjonell utvikling.....	30
Sosial utvikling	31

Kapittel 5

Tidlig kognitiv utvikling	33
Hukommelse	33
Egenledelse og selvregulering	34
Tidlig språkutvikling	37
Tidlige matematiske ferdigheter	43
Variasjoner i utviklingen	47

Kapittel 6

Tidlig motorisk utvikling	49
Grovmotoriske ferdigheter	49
Finmotoriske ferdigheter	50
Milepæler i motorisk utvikling	50
Mestring og motorikk	51

Kapittel 7

Effekter av tidlig barnehagestart	52
Positive effekter	52
Barnehagen betyr mest for noen barn	55

Del 2

HVORDAN LÆRER SMÅ BARN?	57
--------------------------------------	----

Kapittel 8

Vygotskys teori om læring i sosialt samspill	59
Nærmeste utviklingssone	59
Gjensidig samspill	60
Stillasbygging og progresjon	63

Kapittel 9

Formidlet læring	65
Berikende samspill	65
Læringsfremmende miljø og oppfatning av barnet	66
Typiske samspillsformer for små barn	67

Kapittel 10

Serve and return	69
Hva innebærer «serve and return»?	69
Responser tilpasset barnet	71

Kapittel 11

Imitasjon og observasjon	73
Sosial-kognitiv teori	73
Imitasjon	73
Observasjon	74
Mestring og motivasjon	75

Kapittel 12

Lek og læring	77
Lek skaper mening	77
Er lek læring?	78
Ulike typer lek	79
Ulike rammer for lek og læring	80

Del 3

**HVORDAN FREMME TIDLIG LÆRING
I BARNEHAGEHVERDAGEN**

83

Kapittel 13

Tilrettelegging for læring og mestring	85
Stimulerende miljø	85
Å gripe muligheter	86
Å starte der barnet er	87
Stimulerende samspill	88
International Child Development Program (ICDP)	91
Mestring	93
Å takle motgang	94

Kapittel 14

Støtte til egenledelse og selvregulering	97
Regulering av følelser	97
Å støtte barnas oppmerksomhet	99
Å trene arbeidshukommelsen	100

INNHOLD

Å trene på impulskontroll.....	100
Kognitiv fleksibilitet	100
Rutinesituasjonene.....	101
<i>Kapittel 15</i>	
Støtte til små barns språkutvikling	102
Tips fra rammeplanen	102
Språkutvikling i lek og samspill i hverdagen.....	103
Tips til språkstøtte	108
Forslag til ulike aktiviteter som støtter de yngste barnehagebarnas språkutvikling	113
<i>Kapittel 16</i>	
Tidlige matematiske ferdigheter	115
Bruk matematiske begreper i hverdagssamspillet.....	115
Måltid og matematikk.....	116
Å telle i hverdagen	117
Å snakke om matematiske begreper	118
Leker og aktiviteter som fremmer tidlige matematiske ferdigheter..	120
<i>Kapittel 17</i>	
Støtte til motorisk utvikling	125
Bevegelser og sanser	125
Kontroll over kroppen.....	126
Bruk av kroppen.....	127
Bevegelse, musikk og dans	128
Noen tips for å komme i gang med motorisk arbeid med de yngste barna	129
<i>Kapittel 18</i>	
Manglende progresjon	132
Føre var	133
Å forstå barnet i kontekst.....	134
Å snakke sammen.....	135
Kartlegging.....	135
Tips ved bekymring for barns progresjon og utvikling.....	139
Litteraturliste	141